

БОРБА ПРОТИВ ОРГАНИЗОВАНОГ КРИМИНАЛИТЕТА С ОСВРТОМ НА ПЕРМАНЕНТНУ ЕДУКАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ СЛУЖБЕНИКА¹

Др Ванда Божић, научни сарадник
Правни факултет Свеучилишта у Загребу
vanda.bozic@pravo.hr

Проф. др Жељко Никач
Криминалистичко-полицијска академија, Београд

Мр Бобан Симић, предавач
Криминалистичко-полицијска академија, Београд

Апстракт: Организовани криминалитет данас је један од најтежих појавних облика криминалитета који поред тероризма представља највећу претњу савременом друштву, као појава која има транснационални карактер. У борби против ове пошаста од огромног је значаја јединствени приступ међународне заједнице, хармонизација правних норми, уједначена судска пракса, али и константна едукација судија, државних тужилаца и полицијских службеника који се први сусрећу с кривичним делима. Појам организованог криминалитета, елементи и карактеристике нису једнообразно одређени, што ствара проблеме у самом одређењу. Један од најважнијих истраживачких

¹ Рад је писан у оквиру потпоре Хрватске закладе за знаност и одобреног пројекта бр. 1949. *Multidisciplinary Research Cluster on Crime in Transition – Trafficking in Human Beings, Corruption and Economic Crime*. Рад је и резултат рада на Пројектима *Развој институционалних капацитета, стандарда и процедура за супротстављање организованом криминалу и тероризму у условима међународних интеграција*, МПНТР РС бр. 179045 и *Управљање полицијском организацијом у спречавању и сузбијању претњи безбедности у Републици Србији*, КПА, 2015–2019.

у сузбијању организованог криминалитета на глобалном нивоу је усвајање Конвенције УН против транснационалног организованог криминалитета и Допунских протокола. Државе су ускладиле национална законодавства, прописале строже санкције за кривична дела организованог криминалитета, увеле специјалне истражне технике и основале тела за борбу против организованог криминалитета. Едукација полицијских службеника, судија и државних тужилаца (*law enforcement man*) од изузетног је значаја у борби против организованих криминалних група, које су увек корак-два испред државе. У раду је дат осврт на стање и кретање кривичних дела организованог криминалитета у Србији и Хрватској с освртом на едукацију полицијских службеника и правосудних дужносника. На крају су наведени предлози *de lege ferenda* с циљем унапређења борбе против организованог криминалитета, боље међународне сарадње и перманентне едукације полицијских службеника у функцији сузбијања организованог криминалитета.

Кључне речи: организовани криминалитет, сузбијање, едукација полицијских службеника, КЗ, Србија, Хрватска и ЕУ.

УВОД

Од настанка људске заједнице криминалитет се успешно прилагођавао свим друштвено-економским условима и променама. У питању је појава која урушава темеље људског друштва, угрожава демократске тековине, моралне и универзалне вредности.

Средином XX века, најпре у САД, а потом и у другим развијеним земљама, појавио се професионални криминалитет и његов најопаснији облик – *организовани криминалитет*. Специфичност овог облика огледа се у новом начину устројства криминалних организација и најтежим манифестационим облицима попут: убистава, корупције, изнуда, уцена и других тешких кривичних дела. Иза ових злочина стајали су организовани криминални гангови, што је доприносило ширењу страха, опште несигурности и узнемирењу јавности. Организовани криминалитет представља сталну опасност за сигурност грађана и политичку стабилност сваке земље. Његови носиоци имају за циљ легализацију криминалних активности и стеченог богатства, политички утицај и учешће у органима власти.

Савремени организовани криминалитет не познаје границе и криминалне групе из једне земље повезују се са групама или организацијама других земаља, што даје транснационални карактер. Организовани криминалитет се проширио из развијених земаља у остале делове света, а посебно погађа

земље у транзицији чије крхке демократске институције не могу одговорити на све изазове.

Модерно друштво је посебно погођено најтежим појавним облицима организованог криминалитета. Глобализација друштва и економски развој подразумевају слободни проток људи, робе и капитала, што доводи до укидања граница и либерализације тржишта, попут ЕУ. Организоване криминалне групе злоупотребљавају демократске тековине развијеног света у функцији остварења профита, међусобно се повезују и остварују мобилност у свим гранама друштвеног живота. Криминалне групе злоупотребљавају техничко-технолошки развој модерног доба у циљу извршења најтежих кривичних дела и увек су корак испред државних органа.

У борби против организованог криминалитета међународна заједница је учинила највећи искорак усвајањем Конвенције УН против транснационалног организованог и раног криминалитета и Допунских протокола. Сходно томе државе су се обавезале на хармонизацију законодавства, формирање специјалних органа и примену специјалних истражних метода против организованог криминалитета.

Истовремено са идејом о сарадњи држава на економском и политичком плану, развијала се и идеја о институционализацији сарадње полиција на међународном нивоу. У борби против организованог криминалитета од изузетног је значаја међународна кривичноправна и полицијска сарадња на билатералном, регионалном и мултилатералном плану. Предуслов борбе против организованог криминалитета је перманентна едукација службеника за примену закона (*law enforcement man*), међу којима се посебно истичу судије, државни тужиоци, припадници полиције, службеници царине, порезних управа и други.

ПОЈАМ И КАРАКТЕРИСТИКЕ ОРГАНИЗИРАНОГ КРИМИНАЛИТЕТА

Организовани криминалитет је данас, поред тероризма, најопаснији и најтежи облик удруживања више особа с намером извршења кривичног дела. Као друштвено негативна појава има изузетну способност да користи повољне услове за инфилтрирање у легалне друштвене структуре и на вешт начин се прилагођава друштвено-политичкој и економској ситуацији на националном и међународном нивоу. С обзиром на разноврсност организованог криминалитета у различитим друштвеним и политичким системима, још увек нема општеприхваћене дефиниције овог појма у литератури.

У доктрини има мишљења да је организовани криминалитет вид *професионалног криминалитета*, под којим се подразумева *вршење кривичних*

дела у виду занимања и на професионалан начин.² Тако Игњатовић заступа мишљење да се о организованом криминалитету у ширем смислу може говорити увек када криминалне делатности обавља група људи, док у ужем смислу организовани криминалитет обухвата постојања групе криминалаца и криминалне организације с јасном поделом посла, организовање континуиране привредне (легалне и нелегалне) делатности усмерене на стицање профита, употребу (или претњу) насиља као средства за постизање циљева, контакте с полицијом, правосуђем и извршном влашћу засноване на њиховом корумпирању, ради осигурања политичког имунитета од кривичног гоњења.³

Бошковић организовани криминалитет у ширем смислу дефинише као организовано криминално деловање с циљем прибављања противправне имовинске користи и остваривања профита. Он наводи и облике организованог криминалног деловања и начине на које криминална организација успоставља везе с државом и њеним органима. Та криминална веза организованом криминалитету омогућава заштиту, вршење делатности и остваривање значајног профита, што омогућава шефовима прилику да уђу у структуре политичке власти.⁴

Комисија *ad hoc* Конференције министара унутрашњих послова СР Немачке у ужем смислу под *организованим криминалитетом не подразумева само мафији слично паралелно друштво, него свесно и вољно заједничко деловање с поделом рада више лица ради вршења кривичних дела, уз коришћење инфраструктуре с циљем да се што брже остваре високи финансијски добици.*⁵

Посебна експертска комисија А. Г. Крипо (А. G. Kripo) утврдила је *опште индиције* организованог криминалитета:

- квалитет извршења кривичних дела (брижљиво планирање, стручно извршење, рационално коришћење профита),
- повезаност приликом извршења кривичних дела (регионална и интернационална),
- прилагодљивост тржишту,
- унутрашњи односи (ауторитет, хијерархија),
- конспиративност извршења (прикривање извршилаца, кривичних дела и предмета; промена идентитета, лажна имена и надимци, шифриране поруке, фалсификати),
- заштита осумњичене особе (везе, мито, скуп браниоци, високе кауције за условно пуштање на слободу, брига за породицу осумњиченог),

2 Краински Н, *Криминална психологија*, Београд 1934, стр. 133.

3 Игњатовић Ђ, *Организовани криминалитет – други део*, Полицијска академија, Београд 1998, стр. 25.

4 Бошковић М, *Организовани криминалитет*, Полицијска академија, Београд 1998, стр. 7–8.

5 Steinke W, *Das organisierte Verbrechen*, Der Kriminalist No. 2, 1982, стр. 80–98.

- недоступност сведока оптужбе, физичка елиминација и доступност „сведока обране“,
- апстиненција оштећених („ћутање“),
- сумње на корупцију.⁶

President's Commission of Law Enforcement and Administration of Justice дефинише организовани криминалитет: „Организоване групе криминалаца учествују у свакој илегалној делатности која обећава максимум профита, уз минималан ризик мешања од стране правосуђа. Они нуде такву робу и услуге које желе милиони Американаца, чак и када законодавство квалификује ту робу и услуге као противзаконите. Организовани криминалитет обухвата хиљаде преступника који делују у оквиру сложених структура као што је свака велика корпорација. Његове радње нису импулсивне природе, него се пре јављају као резултат сложених прикривених операција, које се врше током многих година са циљем да себи потчине читаве гране делатности и тиме неизмерно повећава свој профит.“⁷

Посебан вид организованог криминалитета са иностраним елементом чини *транснационални организовани криминалитет* који се помиње у литератури уназад више од три деценије. Први пут је дефинисан на Огранку УН за спречавање криминала и кривично правосуђе у припреми Петог конгреса УН о спречавању криминалитета и третирању преступника, у Женеви 1975. године. Тражио се појам који би по карактеристикама одговарао облику криминалитета који угрожава националну безбедност једне државе, али и који прелази међународне границе. Међународна конвенција против транснационалног организованог криминалитета, усвојена у Палерму 2000. године, под тим појмом подразумева „кривично дело извршено у више држава, или је у вези или производи последице у више држава.“⁸

Мрежна структура је карактеристика организованог криминалитета у чијем је средишту „криминална породица“ која окупља криминалне организације засноване на „подели рада“ специјализацији и територији деловања. На челу је *бос* који руководи организацијом, координира послове и има апсолутну моћ у хијерархији. Више организација формира криминалну породицу на чијем је челу Врховно веће, које броји између девет и дванаест чланова, као највиши орган одлучивања. На челу већа је *дон* као представник најмоћније организације.⁹ Унутрашња организација је заснована на строгој хијерархији, лојалности, солидарности, омерти (закон ћутања) и елементима *породичног морала*.

6 Игњатовић Ђ, *Организовани криминалитет*, ПА, Београд 1998, стр. 14–22.

7 Schur E. M, *Our Criminal Society*, Москва 1977, стр. 298.

8 Закон о потврђивању Конвенције и допунских протокола, *Сл. лист СРЈ – Међународни уговори* бр. 6/01, НН бр. 14/02, 13/03, 11/04

9 Шпире: Никач Ж, *Организовани криминалитет – неки нормативни и оперативни аспекти сузбијања у савременом тренутку*, Правни живот бр. 9, Београд 2003, стр. 87–109.

У погледу методологије рада организоване криминалне групе планирају делатност на дуже време, уважавају интересне сфере друге организације, користе насиље или претње ради остварења својих циљева.

У типологији криминалних организација наводе се традиционални, професионални и прилагодљиви модели криминалне организације.¹⁰ Најпознатије криминалне организације у свету су: *италијанска мафија* (Коза ностра, Камора, Ндрангета), *руска мафија* (бивши СССР, грузијске, чеченске и азербeјданске групе),¹¹ *кинеска Тријада* (Хонг Конг, Тајван), *јапанска Јакуза*, *колумбијски картели* (Медељински, Кали), *нигеријска организација* и бројне *америчке организације* (Америчка криминална конфедерација).¹²

УЗРОЦИ ОРГАНИЗОВАНОГ КРИМИНАЛИТЕТА

Етиолошка димензија организованог криминалитета обухвата спољне и унутрашње узроке и услове за настанак и развој овог појавног облика криминалитета. Спољни чиниоци обухватају друштвено-политички поредак државе, друштвено-економски систем, медије, културу. Унутрашњи чиниоци тичу се личности извршиоца који су у случају организованог криминалитета лица склона насиљу, без скрупула и моралних вредности.¹³ Подручје деловања организованих криминалних група су све сфере друштвеног живота у развијеним, неразвијеним и земљама у транзицији.

Стање, кретање и појавни облици организованог криминалитета повезани су неизоставно с *друштвеним и политичким променама* унутар државе, али и на ширем подручју. У новијој светској историји најзначајније промене догодиле су се у последњој деценији минулог века када је дошло до пада Берлинског зида и колапса социјалистичког блока. То је имало за последицу почетак процеса транзиције у друштвеној и економској сфери, те касније настанак мафије „посткомунистичког друштва“. Међутим, опсег криминалитета у државама у транзицији још увек није премашио стање и кретање у развијеним западним државама. Илустрације ради, у Мађарској је просечна стопа криминала одређена са 4.000 пријављених кривичних дела на 100.000 становника, док је у већини западноевропских држава пријављеног криминала између 4.000–8.000 кривичних дела на исти број становника.¹⁴

Талас транзиције проширио се и на државе *ex СФРЈ* коју је претходно погодио ратни сукоб, што је погодновало развоју организованог криминали-

10 Сачић Ж, *Организовани криминалитет у Хрватској*, МУПРХ, Загреб 1997, стр. 3–5.

11 Фатић А, *Криминал и друштвена контрола у источној Европи*, Институт за међународну политику и привреду, Београд 1997, стр. 237–244.

12 Никач Ж, *Међународна полицијска сарадња*, КПА, Београд 2015, стр. 48–54.

13 Више: Никач Ж, *Транснационална сарадња држава и борби против криминала*, Интерпол и Еуропол, ЗУНС, Београд 2003

14 Хорватић Ж, *Деловање међународних организација у сузбијању криминала*, Правни факултет, Загреб 2002, стр. 11.

тета. Сматрало се да на овом подручју нема кривичних дела која се могу окарактерисати као организовани криминалитет, што није одговарало реалном стању. Последице ратних сукоба утицале су на појаву најтежих појавних облика организованог криминалитета у новонасталим државама, у којима је почела транзиција у друштвеној и економској сфери. Наиме, сасвим друге карактеристике има организовани криминалитет у земљама у развоју у односу на развијене земље, као одраз друштвеног стандарда државе.

Криминалитет белог оватника¹⁵ један је од најсофистициранијих облика организованог криминалитета који брише границу између власти и организованих криминалних група у држави. Тако се одвија незаконит трансфер богатства државе у руке појединаца и група.¹⁶ Симбиоза власти и криминалних група омогућава извршиоцима избегавање кривичног прогона.

Како би се одредили узроци појавних облика организованог криминалитета, свака држава треба да утврди каузалитет између друштвених услова и појавних облика које треба константно пратити и анализирати. То је од посебног значаја због тога што се кривична дела организованог криминалитета врло тешко откривају – због начина извршења, организованости и повезаности чланова криминалног удружења. Све то говори у прилог постојању велике тамне бројке кривичних дела организованог криминалитета.

ПОЈАВНИ ОБЛИЦИ ОРГАНИЗОВАНОГ КРИМИНАЛИТЕТА

Организовани криминалитет се испољава у различитим формама, обиму и интензитету у свим привредним гранама где постоји могућност остварења додатног профита, што је довело до различитих појмовних одређења у доктрини. У преамбули *Бечке декларације* из 2000. године дефинисан је појам транснационалног организованог криминалитета који обухвата трговину људима, женама и децом, кријумчарење људи, недозвољену трговину оружјем, корупцију те друга тешка кривична дела организованог криминалитета.¹⁷

У класификацији дела организованог криминалитета евидентне су разлике у ставовима појединих аутора. Тако *Бошкових* у дела организованог криминалитета убраја тероризам, корупцију, прање новца, кријумчарење дроге и друге опасне робе, илегалну трговину децом, људима и људским ор-

15 Више: Божић В: *Пријевара као казнено дело против сигурности платног промета и пословања*, Зборник радова, Правни факултет Сплит, 48, 1/2011, стр. 165 –182.

16 Више: Цвитановић Л, Хорватић Ж, *Политика сузбијања криминалитета*, Загреб 1999.

17 Више: Хорватић Ж, *Дјеловање међународних организација у сузбијању криминала*, Загреб 2002.

ганима,¹⁸ док *Игњатовић* наводи рекет, коцкање, трговину дрогом, лихва-рење, одлагање опасних материја, остале незаконите активности (кријумчарење цигарета, пиратско умножавање ауторских дела, крађе, разбојништва, проституцију, порнографију), корумпирање, прање новца, лажна банкротства и преваре у осигурању.¹⁹

Мишљења смо да су данас најчешћи појавни облици организованог криминалитета трговина наркотицима, корупција, прање новца и трговина људима.²⁰

Илегални промет и трговина опојним дрогама представља једну од најприсутнијих делатности организованог криминалитета, која носиоцима доноси изузетно велике зараде. Опојне дроге су штетне за физичко и психичко здравље појединца, породице зависника, окружење и заједницу у целини.

Могућност брзе и велике зараде довела је до преусмерења транснационалних организованих криминалних група на бављење нарко-криминалом. Илегална трговина наркотицима одвија се по систему уређене мреже организација која функционише по принципу хијерархије од произвођача, препродаваца, власника складишта, па до транспортне инфраструктуре ка потрошачким подручјима. Огромна финансијска моћ коју поседује нарко-мафија омогућава утицај на формирање власти у државама и на креирање стратегије поједини политичких странака. Стога у неким државама не постоји политички и привредни интерес за спречавање производње и извоза дроге (Златни троугао, Бурма, Лаос, Тајланд, Златни полумесец – северозападни Пакистан и погранични авганистански појас), у којима се чак и конопља неометано узгаја, прерађује у опијум и хашиш те извози.²¹

Турска мафија већ дуже време има доминантан утицај у погледу контроле промета дроге, али исто тако велики утицај имају албанска, руска и друге криминалне организације. Србија и Хрватска као транзитне земље имају проблеме у сузбијању и спречавању ових илегалних активности, нарочито што су млади у великом броју конзументи наркотика.

Корупција је данас глобални друштвени феномен који прети да уруши темеље људског друштва. „Транспаренси интернешенел“ под корупцијом подразумева *злоупотребу поверења јавних овлашћења за приватну корист.*²² Основни елементи корупције су: а) јавно овлашћење (оригинарно или дери-

18 Бошковић М, *Облици организованог криминалитета у нашем кривичном законодавству*, Безбедност бр. 3, Београд 2003, стр. 3–5.

19 Оп.цит. у нап. 2, стр. 69–87.

20 Више: Божић В, *Сузбијање организованог криминалитета у светлу позитивног казненог законодавства Републике Хрватске*, Институт за упоредно право, Вршац 2016, Зборник радова, стр. 285–300.

21 Криминални картели кокаинске мафије у Колумбији заслужни су за велики талас наркоманије у Европи. У сарадњи са сицилијанском мафијом управљају међународним кокаинским трансакцијама.

22 <https://www.transparency.org/> (31. 3. 2017).

вативно, у јавном или приватном сектору), б) злоупотреба овлашћења и в) приватна корист (за себе или за другог).

Корупција се веже за промет робе и услуга, индустрију и грађевинарство, банке и друге финансијске установе, осигурање те сходно томе за привредна кривична дела: примање и давање мита у поступку стечаја, злоупотребу поверења у привредном пословању, преваре у привредном пословању, повреде обавезе вођења трговачких и пословних књига, примање и давање мита у привредном пословању, проузроковање стечаја.²³ Корупција у непривредним делатностима обухвата државне органе, јавне службе, запошљавање те се односи на кривична дела против службене дужности.²⁴ Посебно је значајна спрега политике, корупције и криминала.²⁵

Прање новца је врста привредног криминалитета којим се постојање и порекло нелегално стечених средстава прикривају укључивањем у легалне финансијске токове. Инфилтрирајући га с легалним средствима прикрива се криминална делатност и остварује крајњи циљ – несметано коришћење прихода од криминалне делатности и избегавање казне за извршена кривична дела.²⁶ То посебно долази до изражаја у утаји пореза, илегалној трговини дрогама и оружјем, организованој коцки, проституцији, рекету и процесима приватизације капитала у ех социјалистичким земљама.

Прање новца има три основне фазе:

- *улагање* – прекидање директне везе између новца и незаконите активности којом је стечен, тако што се уводи у финансијски систем;
- *прикривање* – новац се, након што је ушао у легални систем, пребацује с рачуна на који је положен на друге рачуне, с циљем прикривања везе између новца и криминалне активности од које потиче;
- *интеграцију* – „прљав“ новац на крају се јавља као новац од дозвољене делатности.²⁷

Последице прања новца огледају се у подривању стабилности, транспарентности и ефикасности финансијског система држава, економску нестабилност и угрожавање реформи, док код земаља у транзицији утичу на смањење инвестиција и угрожавање националне сигурности.

23 Божић В, *Господарска казнена дјела у хрватском казненом законодавству с посебним освртом на пријевару у господарском пословању као најучесталијим господарским казним дјелом у судској пракси*, Српско удружење за кривичноправну теорију и праксу, Правосудна академија и Институт за упоредно право, Зборник радова, Златибор 2016, стр. 263–279.

24 Роур Ј, *Антикорупцијски приручник – супротстављање корупцији или систем друштвеног интегритета*, Транспарентност Србија, Београд 2004, стр. 3. Више: Божић В, *Коруптивно казнено дјело давања мита као незаконита „протуслуга за услугу“* Услуге и услужна правила, Зборник Правног факултета у Крагујевцу, Институт за друштвене и правне науке, 2016, стр. 829–846. Више: Милутиновић М, *Криминологија*, Савремена администрација, Београд 1996

25 Више: Божић В, Кесић Т, *Казненоправни одговори на корупцију уз приједлоге de lege ferenda*, Зборник радова, КПА, Тара 2016, Том 1, стр. 455–483.

26 Бошковић Г, *Прање новца*, Беосинг, Београд 2005, стр. 23.

27 http://www.nbs.rs/internet/cirilica/55/55_7/index.html (31. 3. 2017).

Трговина људима је злочин који не мора бити ограничен на подручје једне државе, већ је углавном реч о криминалним активностима које имају транснационални карактер. Овај феномен обухвата три фазе – *врбовање, транспорт и експлоатацију* жртава, у својим различитим облицима, а одвија се на подручју земље порекла, транзита и крајње дестинације.²⁸ Ефикасно сузбијање трговине људима захтева свеобухватни приступ проблему, примену мера превенције те сузбијање и кажњавање починитеља. Посебно значајна активност односи се на заштиту жртава и неопходну међународну сарадњу. Најзаступљенији облик регрутовања жртава трговине људима јесте превара обећањем примамљивог и интересантног посла у иностранству. Жртве се доводе у заблуду о стварном стању обећаног посла у месту крајње дестинације. Од земље порекла до земље дестинације жртве се транспортирају утврђеним каналима контролисаним од стране трговаца људима. Жртвама се одузимају документа, чиме постају особе без идентитета и у потпуности су у зависности од трговца. Најчешћи облици искоришћавања жртава су: сексуална експлоатација,²⁹ радна експлоатација,³⁰ принудно склапање брака, незаконито усвајање деце, принудно суделовање у оружаним сукобима, принуда на чињење кривичних дела, просјачење, успостава ропског или сличног односа и трговина људским органима.³¹

БОРБА ПРОТИВ ОРГАНИЗОВАНОГ КРИМИНАЛИТЕТА НА ПОДРУЧЈУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ И РЕПУБЛИКЕ ХРВАТСКЕ

Борба против организованог криминалитета подразумева стално изучавање овог феномена те праћење стања и кретања, хармонизацију легислативе с међународним нормама, уједначавање судске праксе и, што је посебно важно, заједнички оперативни одговор полиције, државног тужилаштва и суда.³²

На просторима Србије и Хрватске стање криминалитета прати светске трендове, уз специфичности овог простора и као последица догађаја из про-

28 Више: Божић В, *Трговање људским органима као облик организираног криминалитета*, докторска дисертација, Правни факултет, Загреб 2012.

29 Божић В, *Сузбијање сексуалне експлоатације као водећег облика трговања људима у функцији заштите права на живот и темељних људских права*, Правни живот бр. 9, Београд 2016, стр. 267–288.

30 Božić V, *Labor exploitation as the most common form of the crime of trafficking in human beings in spite of the state border control and the labor market*, Collection of Papers, Faculty of Law Niš 2016, p. 335–352.

31 Божић В, *Казненоправни проблеми трансплантације дијелова људског тијела суочени с илегалним тржиштем људских органа*, Хрестоматија хрватскога медицинског права, Правни факултет, Загреб 2016, стр. 625–657.

32 *Op. cit.* у нап. 11, стр. 48–55.

теклог периода. У таквом амбијенту криминалитет је рапидно напредовао и развио се до невероватних размера, док су појавни облици организованог криминалитета постали свакодневна појава.³³ Тек по окончању рата и успостављању мира дошло је до смиревања ситуације и поступног преласка друштва на мирнодопске услове живота и рада, изградњу система и грађанског друштва. Проблем борбе против растућег организованог криминалитета посебно је био изражен услед непостојања адекватне националне легислативе у новонасталим условима, што је погодовало организованим криминалним групама и њиховом повезивању. По узору на САД, Немачку, Италију и развијене државе које су се већ сусреле с последицама организованог криминалитета реаговале су и Србија, Хрватска те остале државе региона.

Република Србија је тек након атентата на премијера др Зорана Ђинђића усвојила Закон о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, корупције и других посебно тешких кривичних дела³⁴ као *lex specialis* пропис којим су инкорпорирана решења Конвенције УН против транснационалног организованог криминалитета (Палермо, 2001) и Допунских протокола (против трговине људима, женама и децом, против кријумчарења миграната копном, морем и ваздухом и против незаконите производње и трговине ватреним оружјем, његовим деловима, компонентама и муницијом). Сходно томе основани су специјализовани органи за борбу против организираног криминалитета: специјално одељење јавног тужилаштва, специјално одељење суда, специјална јединица полиције (СБПОК – Служба за борбу против организованог криминала) и специјална судска притворска јединица.

У функцији борбе против организованог криминалитета Србија је усвојила још неколико прописа међу којима су *Кривични законик*,³⁵ *Законик о кривичном поступку* (ЗКП),³⁶ *Закон о одузимању имовине проистекле из кривичног дела*,³⁷ *Закон о БИА*³⁸ и *Закон о полицији*.³⁹ Поред полиције и правосудних органа значајну улогу у борби против организованог криминалитета има и Министарство финансија у чијем су саставу Управа за спречавање прања новца, Пореска управа и Управа царина.

Република Хрватска је усвојила Закон о Уреду за сузбијање корупције и организираног криминалитета (УСКОК)⁴⁰ који је основан као посебно Државно одвјетништво за сузбијање корупције и организованог кримина-

33 Ђирић Ј, Ђорђевић Ђ, *Статистика криминалитета у СРЈ*, ЈРКК бр. 2, Београд 1998, стр. 93–106

34 *Сл. гласник РС*, бр. 42/02, 27/03, 39/03, 67/03, 29/04, 58/04, 45/05, 61/05, 72/09, 72/11, 101/11, 32/13

35 *Сл. гласник РС*, бр. 85/05, 88/05, 107/05, 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14.

36 *Сл. гласник РС*, бр. 72/11, 101/11, 121/12 32/13, 45/13 и 55/14.

37 *Сл. гласник РС*, бр. 32/13 и 94/16.

38 *Сл. гласник РС*, бр. 42/02, 111/09, 65/14, 66/14.

39 *Сл. гласник РС*, бр. 06/16.

40 *НН*, бр. 76/09, 116/10, 145/10, 57/11, 136/12, 148/13.

литета. Хрватска је донела и легислативна решења у спровођењу казненог поступка сходно одредбама Закона о казненом поступку,⁴¹ затим *Казнени закон*,⁴² *Закон о поступку одузимања имовинске користи остварене казним дјелом и прекршајем*,⁴³ *Закон о полицији*.⁴⁴

У борби против организованог криминалитета најважније место има УСКОК – *Уред за сузбијање корупције и организираног криминалитета*, као посебно државно тужилаштво и његов оперативни део ПНУСКОК – *Полицијски национални уред за сузбијање корупције и организираног криминала*. Поред тога, значајну улогу у борби против организованог криминалитета има и Министарство финансија у чијем су саставу Порезна управа и Царинска управа.

Анализа пријављених кривичних дела организованог криминалитета у Србији и Хрватској

У табели 1 приказана су поједина пријављена кривична дела организованог криминалитета у 2015. години на подручју Републике Србије.

Табела 1: Пријављена кривична дела организованог криминалитета у 2015. години⁴⁵

КРИВИЧНА ДЕЛА	ПРИЈАВЕ 2015.
Трговина људима	20
Трговина малолетним лицима ради усвојења	3
Отмица	27
Посредовање у вршењу проституције	7
Неовлашћено организовање игара на срећу	248
Зеленаштво	49
Изнуда	167
Фалсификовање новца	178
Фалсификовање знакова за вредност	21
Фалсификовање и злоупотреба платних картица	397
Недозвољен прелаз државне границе и кријумчарење људи	605

41 *НН*, бр. 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14.

42 *НН*, бр. 125/11, 144/12, 56/15, 61/15.

43 *НН*, бр. 145/10.

44 *НН*, бр. 34/11, 130/12, 89/14, 151/14, 33/15, 121/16.

45 Пунолетни учиниоци кривичних дела у Републици Србији 2015, РЗС – пријаве, оптужења и осуде, Билтен 617, Београд 2016.

Неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога	977
Недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја	803

Међу наведеним кривичним делима организованог криминалитета, највећи број пријава у 2015. години односи се на кривично дело *неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога* (977). На другом месту по броју пријава је кривично дело *недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја* (803), док је на трећем мјесту *недозвољен прелаз државне границе и кријумчарење људи* (605). Фалсификовање и злоупотреба платних картица с евидентираних 397 пријаве налази се на четвртом месту. Уз 20 пријављених за кривично дело *трговина људима*, забележене су и 3 пријаве за *трговину малолетним лицима ради усвојења*.

У табели 2 приказана су пријављена и разрешена кривична дела организованог криминалитета у 2015. и 2016. години на подручју Републике Хрватске.

Табела 2: Кривична дела организираног криминалитета у 2015. и 2016. години⁴⁶

КРИВИЧНА ДЕЛА	ПРИЈАВЉЕНА		РАЗРЕШЕНА	
	2015.	2016.	2015.	2016.
Трговина људима	3	7	3	7
Отмица	-	1	-	-
Проституција	169	71	169	71
Недозвољене игре на срећу	108	141	110	143
Лихварски уговор	17	63	17	63
Изнуда	162	164	163	147
Кривотворење новца	187	67	179	55
Кривотворење знакова за вредност	8	4	8	4
Израда, набављање, поседовање, продаја или давање на употребу средстава за кривотворење	9	3	9	3
Недељно обављање истраживачких радова и присвајање културног добра	5	4	5	4
Противправна наплата	86	91	82	89

⁴⁶ МУПРХ, *Статистички преглед темељних сигурносних показатеља и резултата рада у 2016*, Загреб 01/2017

Противзаконито улажење, кретање и боравак у РХ	68	156	68	155
Злочиначко удружење	31	17	31	17
Недозвољено поседовање, израда и набављање оружја и експлозивних твари	800	461	801	462
УКУПНО	1.653	1.250	1.645	1.220

Највећи број пријава који се односи на кривична дела организованог криминалитета у 2015. бележи кривично дело *недозвољеног поседовања, израде и набављања оружја и експлозивних ствари* (800) те, исто тако, у 2016. (461). На другом месту у 2015. је кривично дело *кривотворења новца* (187), док је на другом месту у 2016. *изнуда* (164). На трећем месту у 2015. по броју пријава је *проституција* (169), док је у 2016. на трећем месту *противзаконито улажење, кретање и боравак у РХ* (156). *Отмица* је кривично дело организованог криминалитета с најмање пријава.

Борба против организованог криминалитета на простору Србије, Хрватске и држава бивше СФРЈ посебно је значајна због историјских, језичких, културних и других веза које постоје између народа и држава региона. Криминалне организације и њихови чланови изузетно су добро повезани, за њих не постоје политичке и државне баријере. Криминална солидарност група је у функцији профита и изнад националних, политичких и других подела. Међународна кривичноправна и полицијска сарадња држава региона у борби против организованог криминала јесу императив опстанка демократског друштва и афирмације владавине права. Као примере добре праксе у сарадњи Србије и Хрватске наводимо екстрадицију особа оптужених за атентат на премијера др Зорана Ђинђића, као и особа оптужених за убиство уредника и новинара недељника *Национал*, Иве Пуканића.

ЕДУКАЦИЈА ПОЛИЦИЈСКИХ СЛУЖБЕНИКА У ФУНКЦИЈИ БОРБЕ ПРОТИВ ОРГАНИЗИРАНОГ КРИМИНАЛИТЕТА

Едукација службеника за примену закона (*law enforcement man*) веома је значајно питање у процесу борбе против криминалитета, посебно сузбијања организованог криминалитета и тероризма. Организовани криминалитет је данас у експанзији и прети да постане неухватљив, ван сваке друштвене контроле и казненог прогона. Ваља још једном напоменути да адекватан друштвени одговор на међународној и националној разини обухвата легислативни и оперативни аспект.

Ради реализације мера и активности у борби против организованог криминалитета неопходни су адекватни услови за рад, савремена техничка средства и едукација припадника полиције, тужилаштва и судова. То се посебно односи на перманентну едукацију службеника за примену закона у погледу нових појавних облика организованог криминалитета, модуса извршења, психолошких профила извршиоца и параметара за криминалистико-оперативни рад од значаја за сузбијање кривичних дела организованог криминалитета. Едукација је у функцији процесуирања кривичних дела организованог криминалитета и обухвата примарну базичну и посебну специјалистичку обуку.

САД су лидер у свету у борби против организованог криминалитета и тероризма. У обавештајној заједници најважнија организација за борбу против организованог криминалитета и тероризма је несумњиво *Федерални биро за истраге* (ФБИ), који у ту сврху има референтну и престижну установу *Националну Академију ФБИ у Квантику*.⁴⁷ Академија организује тренинг процес за будуће агенте за све оперативне линије рада, руководиоце и менаџмент Агенције те лица за примену закона из иностранства. У погледу наставних планова и програма тренинг обухвата методске јединице физичке едукације, правне регулативе и процедуре за оперативни рад, тактике примене оперативних мера и радњи, методике расветљавања појединих кривичних дела и изучавања основа форензике. ФБИ има своје наставне базе и центре и ван граница САД, а једна од најпознатијих у Европи је *ILEA (International Law Enforcement Academy)* у Будимпешти.

У Србији се едукација кадрова спроводи у оквиру Министарства правде и МУПРС. Правосудна академија спроводи обуку за судије, тужиоце и кадрове из области правосуђа. Програм сталне обуке у подручју казненог права обухвата и методске јединице из области организованог криминалитета и подлеже сагласности Високог савета судства (ВСС) и Државног већа тужилаштва (ДВТ).⁴⁸ Едукација припадника полиције спроводи се у оквиру МУПРС преко Центра за основну полицијску обуку (ЦОПО), док обуку високошколских кадрова спроводи Криминалистичко-полицијска академија (КПА). Едукација обухвата и специјалне истражне технике и методе,⁴⁹ савремене облике супротстављања криминалитету, форензику, стратегију информативних разговора, психолошке анализе профила извршилаца.

У Хрватској се едукација спроводи слично као у Србији у оквиру Министарства правосуђа и Министарства унутарњих послова. Правосудна академија организује и спроводи усавршавање кандидата за правосудне дужноснике, вјежбенике и савјетнике у правосудним телима. Програм Правосудне академије за целоживотно стручно усавршавање службеника, саветника у

47 www.fbi.gov. (4. 4. 2017).

48 www.mpravde.gov.rs (4. 4. 2017).

49 Више: Маринковић Д, *Сузбијање организованог криминала – специјалне истражне методе*, Прометеј, Нови Сад 2010

правосудним телима и правосудних дужносника у 2017. години обухвата више значајних тема и методских јединица Казненог права које се односе на борбу против организованог криминалитета.⁵⁰ У оквиру МУПРХ спроводи се обука коју организује Полицијска академија као образовни центар и специјализована установа за темељну и специјалистичку обуку полицијских кадета, студената, полицијских службеника и вјежбеника.⁵¹ Као чланица ЕУ Хрватска активно учествује у раду органа и тела Уније, Европола, СЕРОЛ и других организација које се баве питањима сигурности.

ЗАКЉУЧАК

Организовани криминалитет је поред тероризма данас највећа претња савременом друштву и владавини права, као појава транснационалног карактера која погађа све државе свијета. Најтежи појавни облици организованог криминалитета прете да униште тековине људске цивилизације и обезвреде универзалне вредности. Посебно су погођене земље у транзицији које још немају стабилне институције, механизме и процедуре те кадровске потенцијале за супротстављање организованом криминалитету.

У одговору на ове изазове прве су реаговале развијене земље, које су иницирале усвајање Конвенције УН против транснационалног организованог криминалитета и Допунских протокола. Државе потписнице су преузеле обавезу да ускладе национално законодавство, формирају специјалне органе те примене специјалне истражне технике за борбу против организованог криминалитета. Поред легислативног уследио је и оперативни одговор држава и међународне заједнице, где превладава мултиагенцијски приступ борби против организованог криминалитета, који обухвата координирано ангажовање државног тужилаштва, полиције, судова и других органа.

На идентичан начин су реаговале Србија и Хрватска, које су усвојиле *lex specialis* прописе за сузбијање организованог криминалитета, затим новелирале кривичнопроцесне законе (опште и посебне доказне радње или радње доказивања) те усвојиле прописе о одузимању имовине стечене кривичним делима. Надаље су основале специјализоване органе за сузбијање организованог криминалитета који су постигли добре резултате те успоставиле међусобну сарадњу која је одличан пример регионалне међународне кривичноправне и полицијске сарадње. То је од посебног значаја због трагичних догађаја из прошлости, ради успостављања мира и безбедности у региону, међусобног поверења, суживота и изградње демократског друштва по европским стандардима.

Важан елемент борбе против организованог криминалитета јесте едукација кадрова за примену закона, нарочито полицијских службеника који су

⁵⁰ www.pravosudje.gov.hr (5. 4. 2017).

⁵¹ www.mup.hr (5. 4. 2017).

на првој линији борбе. У развијеним земљама постоје познате референтне установе за едукацију кадрова за борбу против организованог криминалитета. По том узору реаговале су и Србија и Хрватска, које су у оквиру својих министарства правосуђа и унутрашњих послова развиле систем тренинга и едукације кадрова за послове борбе против (организованог) криминалитета. У данашње време, када се појављују нови облици организованог криминалитета, нису довољни само материјално-технички услови за рад, већ су у средишту борбе припадници обавештајне заједнице и лица за примену закона (*law enforcement man*).

Мишљења смо да су мултиагенцијски приступ и међународна сарадња држава и организација прави пут за успешну борбу против организованог криминалитета, уз праћење стања и кретања те модуса операнди ових кривичних дела као и усклађивање законског оквира са новим појавним облицима.

ЛИТЕРАТУРА

1. Бошковић М, *Облици организованог криминалитета у нашем кривичном законодавству*, Безбедност 3/2003.
2. Бошковић М, *Организовани криминалитет*, Полицијска академија, Београд 1998.
3. Бошковић Г, *Прање новца*, Беосинг, Београд 2005.
4. Божић В: *Пријевара као казнено дјело против сигурности платног промета и пословања*, Зборник радова Правног факултета у Сплиту, год. 48, 1/2011.
5. Божић В, *Сузбијање организираног криминалитета у свјетлу позитивног казног законодавства Републике Хрватске*, Институт за упоредно право, Зборник радова, Вршац 2016.
6. Божић В, *Господарска казнена дјела у хрватском казном законодавству с посебним освртом на пријевару у господарском пословању као најучесталијим господарским казним дјелом у судској пракси*, Српско удружење за кривичноправну теорију и праксу, Правосудна академија и Институт за упоредно право, Зборник радова, Златибор 2016.
7. Божић В, *Трговање људским органима као облик организираног криминалитета*, докторска дисертација, Загреб, Правни факултет 2012.
8. Божић В: *Сузбијање сексуалне експлоатације као водећег облика трговања људима у функцији заштите права на живот и темељних људских права*, Правни живот, Београд 2016.
9. Božić V, *Labor exploitation as the most common form of the crime of trafficking in human beings in spite of the state border control and the labor market*, Collection of Papers, Faculty of Law Niš 2016.

10. Божић В, Кесић Т, *Казненоправни одговори на корупцију уз приједлоге de lege ferenda*, КПА, Зборник радова, Том 1, Тара 2016.
11. Божић В, *Казненоправни проблеми трансплантације дијелова људског тијела суочени с илегалним тржиштем људских органа*, Хрестоматија хрватскога медицинског права, Правни факултет Загреб 2016.
12. ЗОНДОСОК корупције и других посебно тешких кривичних дела, *Сл. гласник РС*, бр. 42/02, 27/03, 39/03, 67/03, 29/04, 58/04, 45/05, 61/05, 72/09, 72/11, 101/11, 32/13.
13. ЗКП, *Сл. гласник РС*, бр. 72/11, 101/11, 121/12 32/13, 45/13 и 55/14.
14. Закон о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, *Сл. гласник РС*, бр. 32/13, 94/16
15. Закон о БИА, *Сл. гласник РС*, бр. 42/02, 111/09, 65/14, 66/14.
16. Закон о полицији, *Сл. гласник РС*, бр. 06/16.
17. Закон о потврђивању Конвенције УН против транснационалног организованог криминалитета и допунских протокола, *Сл. лист СРЈ*, бр. 6/01, НН РХ бр. 14/02, 13/03, 11/04.
18. Закон о УСКОК-у, НН бр. 76/09, 116/10, 145/10, 57/11, 136/12, 148/13.
19. ЗКП, НН бр. 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14.
20. КЗ, НН бр. 125/11, 144/12, 56/15, 61/15.
21. Закон о поступку одузимања имовинске користи остварене казним дјелом и прекршајем, НН, бр. 145/10.
22. Закон о полицији, НН, бр. 34/11, 130/12, 89/14, 151/14, 33/15, 121/16.
23. Игњатовић Ђ, *Организовани криминалитет – II део*, Полицијска академија, Београд 1998.
24. Краински Н, *Криминална психологија*, Београд 1934.
25. КЗ, *Сл. гласник РС*, бр. 85/05, 88/05, 107/05, 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14
26. Маринковић Д, *Сузбијање организованог криминала – специјалне истражне методе*, Прометеј, Нови Сад 2010.
27. Милутиновић М, *Криминологија*, Савремена администрација, Београд 1996.
28. Никач Ж, *Организовани криминалитет – неки нормативни и оперативни аспекти сузбијања у савременом тренутку*, Правни живот, бр. 9, Београд 2003.
29. Никач Ж, *Међународна полицијска сарадња*, КПА Београд 2015.
30. Никач Ж, *Транснационална сарадња држава и борби против криминала*, ЗУНС Београд 2003.

31. Поуп Ј, *Антикорупцијски приручник – супростављање корупцији или систем друштвеног интегритета*, Транспарентност Србија, Београд 2004.
32. Пунолетни учиниоци кривичних дела у РС, 2015, РЗС – пријаве, оптужења и осуде, Билтен 617, Београд 2016.
33. Сачић Ж, *Организовани криминалитет у Хрватској*, МУПРХ, Загреб 1997
34. Статистички преглед темељних сигурносних показатеља и резултата рада у 2016, МУПРХ, Загреб 01/2017.
35. Schur E.M, *Our Criminal Society*, Moskva 1977.
36. Steinke W, *Das organisierte Verbrechen*, Der Kriminalist, No 2, 1982.
37. ЗОНДОСОК корупције и других посебно тешких кривичних дела, *Сл. гласник РС*, бр. 42/02, 27/03, 39/03, 67/03, 29/04, 58/04 , 45/05, 61/05, 72/09, 72/11, 101/11, 32/13.
38. Цвитановић Л, Хорватић Ж, *Политика сузбијања криминалитета*, Загреб 1999.
39. Ђирић Ј, Ђорђевић Ђ, *Статистика криминалитета у СРЈ*, ЈРКК бр. 2, Београд 1998.
40. Фатић А, *Криминал и друштвена контрола у источној Европи*, ИМПП, Београд 1997.
41. Хорватић Ж, *Дјеловање међународних организација у сузбијању криминала*, Правни факултет Загреб 2002.
www.fbi.gov
http://www.nbs.rs/internet/cirilica/55/55_7/index.html
<https://www.transparency.org>
www.mpravde.gov.rs
www.pravosudje.gov.hr
www.mup.hr

FIGHT AGAINST ORGANIZED CRIME WITH REFERENCE TO PERMANENT EDUCATION OF POLICE OFFICERS

Dr. sc. Vanda Božić

University of Zagreb, Faculty of Law

e-mail: vanda.bozic@pravo.hr

Željko Nikač, PhD

The Academy of Criminalistic and Police Studies, Beograd

Boban Simic, MA

The Academy of Criminalistic and Police Studies, Beograd

Abstract: Organized crime is one of the most serious forms of crime which represents one of the greatest threats to modern society as a phenomenon that has a transnational character. In the fight against this scourge the unique approach of the international community is of great importance. Unique approach involves harmonization of legal standards, a uniform case law, as well as constant training of judges, prosecutors and police officers because they first encounter the criminal offense. The concept of organized crime, the elements and characteristics are not uniformly defined, which creates problems in defining the term. One of the most important breakthroughs in the fight against organized crime on a global level is the adoption of the UN Convention against Transnational Organized Crime and the Additional Protocols. The Contracting States have harmonized national legislations, and within those they prescribed more severe sanctioning for criminal offenses of organized crime, with special investigation techniques and new bodies for the fight against organized crime. Education of police officers, judges and prosecutors is extremely important in the fight against organized crime groups that are always one step ahead of law. The paper gives an overview of the status and trends of criminal acts of organized crime in Serbia and Croatia, with the emphasis on the training of police officers and judicial officials. At the end, the authors have made suggestions aimed at improving the fight against organized crime, better international cooperation and permanent education of police officers in the function of combating organized crime.

Keywords: organized crime, suppression, education of police officers, Serbia, Croatia and the EU.

ПОЛИЦИЈА И ПРАВОСУДНИ ОРГАНИ КАО ГАРАНТИ
СЛОБОДЕ И БЕЗБЕДНОСТИ У ПРАВНОЈ ДРЖАВИ

Тематски зборник радова са научно-стручног скупа
са међународним учешћем

Том 2

НАУЧНО-СТРУЧНИ СКУП СА МЕЂУНАРОДНИМ УЧЕШЋЕМ

Тара, 23-25. мај 2017. године

**ПОЛИЦИЈА И ПРАВОСУДНИ
ОРГАНИ КАО ГАРАНТИ СЛОБОДЕ И
БЕЗБЕДНОСТИ У ПРАВНОЈ ДРЖАВИ**

Том 2

Тематски зборник радова

КРИМИНАЛИСТИЧКО-ПОЛИЦИЈСКА АКАДЕМИЈА
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ

ФОНДАЦИЈА „ХАНС ЗАЈДЕЛ“

Београд, 2017.

ПОЛИЦИЈА И ПРАВОСУДНИ ОРГАНИ КАО ГАРАНТИ
СЛОБОДЕ И БЕЗБЕДНОСТИ У ПРАВНОЈ ДРЖАВИ
Тематски зборник радова са научно-стручног скупа
са међународним учешћем

Том 2

Издавачи

КРИМИНАЛИСТИЧКО-ПОЛИЦИЈСКА АКАДЕМИЈА
Цара Душана 196, Београд (Земун)
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ
Јована Цвијића 1, Крагујевац
ФОНДАЦИЈА „ХАНС ЗАЈДЕЛ“
Јове Илића 50, Београд

За издаваче

Проф. др ГОРАН БОШКОВИЋ
в. д. декана Криминалистичко-полицијске академије
Проф. др ДРАГАН ВУЈИСИЋ
декан Правног факултета Универзитета у Крагујевцу
LUTZ KOBER
директор Канцеларије Фондације „Ханс Зајдел“
за Србију и за Црну Гору

Главни и одговорни уредник

Проф. др БИЉАНА СИМЕУНОВИЋ-ПАТИЋ
в. д. продекана за научноистраживачки рад
Криминалистичко-полицијске академије

Лектура

Доц. др ДРАГОСЛАВА МИЋОВИЋ
ЈАСМИНА МИЛЕТИЋ

Техничко уређење

МИЛОШ ИВОВИЋ
ЈОВАН ПАВЛОВИЋ

Тираж

200 примерака

Штампа

Универзал, Чачак

© 2017 Криминалистичко-полицијска академија, Београд

ISBN 978-86-7020-385-3

ПРОГРАМСКИ ОДБОР

- Проф. др ГОРАН БОШКОВИЋ
в. д. декана Криминалистичко-полицијске академије, **председник**
- Проф. др БИЉАНА СИМЕУНОВИЋ-ПАТИЋ
в. д. продекана за научноистраживачки рад
Криминалистичко-полицијске академије, Београд
- Проф. др ДРАГАН ВУЈИСИЋ
декан Правног факултета Универзитета у Крагујевцу
Академик проф. др СТАНКО БЕЈАТОВИЋ
Правни факултет Универзитета у Крагујевцу
- LUTZ KOBER, директор Канцеларије
Фондације „Ханс Зајдел“ за Србију и за Црну Гору
- Проф. др ДРАГАНА КОЛАРИЋ, судија Уставног суда Републике Србије
- Проф. др МИЛАН ШКУЛИЋ, судија Уставног суда Републике Србије
- Др ЈОВАН ЂИРИЋ, судија Уставног суда Републике Србије
- Академик проф. др МИОДРАГ СИМОВИЋ
потпредседник Уставног суда Босне и Херцеговине
- Др ИВАНА СТЕВАНОВИЋ, директор Института
за криминолошка и социолошка истраживања, Београд
- Проф. др НАО HONGKUI, председник Националног полицијског
универзитета Кине, Шенјанг, Народна Република Кина
- Проф. др JOSÉ GARCÍA MOLINA, директор Националне
полицијске академије, Авила, Краљевина Шпанија
- Проф. др АНДРЕЈ СОТЛАР, декан Факултета безбедности (Љубљана)
Универзитета у Марибору, Република Словенија
- Проф. др ГОРАЗД МЕШКО
продекан за науку Факултета безбедности (Љубљана)
Универзитета у Марибору, Република Словенија
- Проф. др ЗОЛТАН РАЈНАИ, декан Факултета Банки Донат
Универзитета Обуда, Будимпешта, Мађарска
- Проф. др НИКОЛА ДУЈОВСКИ, Факултет безбедности (Скопље)
Универзитета „Св. Климент Охридски“, Битољ, Република Македонија
- ЖЕЛИМИР РАДМИЛОВИЋ
начелник Полицијске академије, Загреб, Република Хрватска
- Проф. др ВИД ЈАКУЛИН
Правни факултет Универзитета у Љубљани, Република Словенија
- Проф. др ДРАГО РАДУЛОВИЋ
Правни факултет Универзитета у Подгорици, Црна Гора
- Проф. др ОЛИВЕР БАЧАНОВИЋ, Факултет безбедности (Скопље)
Универзитета „Св. Климент Охридски“, Битољ, Македонија
- Проф. др СНЕЖАНА СОКОВИЋ
Правни факултет Универзитета у Крагујевцу
- Проф. др ЗОРАН ИЛИЋ
Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију
Универзитета у Београду

Проф. др ИВАНА СИМОВИЋ-ХИБЕР
Факултет безбедности Универзитета у Београду
Проф. др ДАРКО СИМОВИЋ
Криминалистичко-полицијска академија, Београд
Проф. др ТАДИЈА БУБАЛОВИЋ
Правни факултет Свеучилишта у Ријеци, Република Хрватска
Проф. др ЈОЗЕФ МЕТЕНКО
Полицијска академија, Братислава, Словачка Република
ИГОР ТРУНОВ, адвокат, Москва, Руска Федерација

ОРГАНИЗАЦИОНИ ОДБОР

Проф. др ЂОРЂЕ ЂОРЂЕВИЋ
Криминалистичко-полицијска академија, Београд, **председник**
Проф. др ДРАГАН РАНЂЕЛОВИЋ
Криминалистичко-полицијска академија, Београд
Проф. др ДРАГАН МЛАЂАН
Криминалистичко-полицијска академија, Београд
Проф. др РАДОВАН РАДОВАНОВИЋ
Криминалистичко-полицијска академија, Београд
Проф. др ДАНЕ СУБОШИЋ
Криминалистичко-полицијска академија, Београд
Проф. др САША МИЛОЈЕВИЋ
Криминалистичко-полицијска академија, Београд
Проф. др АЛЕКСАНДАР БОШКОВИЋ
Криминалистичко-полицијска академија, Београд
Проф. др СТЕВО ЈАЋИМОВСКИ
Криминалистичко-полицијска академија, Београд
Проф. др ЗОРАН ЂУРЂЕВИЋ
Криминалистичко-полицијска академија, Београд
Проф. др АЛЕКСАНДРА ЉУШТИНА
Криминалистичко-полицијска академија, Београд
Проф. др РАДОМИР ЗЕКАВИЦА
Криминалистичко-полицијска академија, Београд
Проф. др ДАГ КОЛАРЕВИЋ
Криминалистичко-полицијска академија, Београд
Проф. др ТАЊА КЕСИЋ
Криминалистичко-полицијска академија, Београд
Доц. др ЈЕЛЕНА РАДОВИЋ-СТОЈАНОВИЋ
Криминалистичко-полицијска академија, Београд
Доц. др ДРАГОСЛАВА МИЋОВИЋ
Криминалистичко-полицијска академија, Београд
Доц. др ВЕЉКО ТУРАЊАНИН
Правни факултет Универзитета у Крагујевцу

СЕКРЕТАРИЈАТ

Др МАРТА ТОМИЋ, ЈЕЛЕНА ПАНЦА, ВУК КУЛИЋ
Научноистраживачки центар, КПА
МИЛОШ ИВОВИЋ, ВЛАДИМИР АКСЕНТИЈЕВИЋ,
ДРАГОЉУБ МИЛУТИНОВИЋ, Информатички центар, КПА

САДРЖАЈ

Звонимир Ивановић, Валентина Баић, Оливер Лајић НАУЧНИ ПРИСТУП АНАЛИЗИ ПРИБАВЉАЊА ЛИЧНИХ ДОКАЗА У ПРЕДИСТРАЖНОМ ПОСТУПКУ	1
Руси Јанев ПОЛИЦИЈСКА САРАДЊА У ЕВРОПИ КАО ДЕО ПРИПРЕМЕ НА АКАДЕМИЈИ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА БУГАРСКЕ	19
Ивана Крстић-Мистрицеловић ЗАЧЕТАК ПОСЕБНИХ ЈЕДИНИЦА ПОЛИЦИЈЕ У СРБИЈИ – НАХИЈСКА МИЛИЦИЈА КНЕЗА МИЛОША ОБРЕНОВИЋА	33
Гојко Шетка, Драгомир Јовичић САРАДЊА ПОЛИЦИЈСКИХ АГЕНЦИЈА И ТУЖИЛАШТВА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ	47
Невенко Врањеш СУДСКА КОНТРОЛА УПРАВЕ У ОБЛАСТИ УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА.....	63
Даријан Ракитован ДИРЕКЦИЈА ЗА ИСТРАЖИВАЊЕ КРИВИЧНИХ ДЕЛА ОРГАНИЗОВАНОГ КРИМИНАЛИТЕТА И ТЕРОРИЗМА – БОРАЦ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ И СУЗБИЈАЊА ТЕШКОГ КРИМИНАЛИТЕТА У РУМУНИЈИ	81
Жељко Нинчић СИМУЛОВАНИ ПОСЛОВИ КАО СПЕЦИЈАЛНА ИСТРАЖНА МЕТОДА И ДЕО САВРЕМЕНОГ КОНЦЕПТА СУПРОТСТАВЉАЊА КРИМИНАЛУ.....	101
Милица Станковић, Неда Савић УЛОГА ДРЖАВЕ КАО ГАРАНТА ИНТЕГРИТЕТА И БЕЗБЕДНОСТИ СВЕДОКА И ОШТЕЂЕНОГ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ СРБИЈЕ.....	123

Гордана Николић, Мираш Томовић, Томислав Трајковић ЗАКОНСКИ АСПЕКТИ ТАЈНОГ НАДЗОРА КОМУНИКАЦИЈА ОД СТРАНЕ СЛУЖБИ БЕЗБЕДНОСТИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ.....	141
Сретко Јанковић КРИМИНАЛНА ИСТОРИЈА И ОДМЕРАВАЊЕ КАЗНЕ	159
Бојан Јанковић, Марко Јорданов Тодоровић ФЕНОМЕН ИЛЕГАЛНИХ МИГРАЦИЈА И ТЕРОРИЗАМ – БЕЗБЕДНОСНИ ИЗАЗОВ 21. ВЕКА	173
Ивана Бјеловук, Александра Љуштина БРИЗАНТНИ ЕКСПЛОЗИВИ И ПОСЛЕДИЦЕ ЊИХОВОГ РАЗЛАГАЊА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	185
Милан Канкараш, Влада Митић, Дејан Стојковић ПРЕВЕНЦИЈА У СУПРОТСТАВЉАЊУ ТЕРОРИЗМУ	197
Драгана Спасић MODUS OPERANDI КРИЈУМЧАРЕЊА МИГРАНАТА	213
Sanja Đurđević LIFESTYLE AS PREDICTOR OF DIFFERENCES BETWEEN CRIMINALS AND PETTY OFFENDERS	227
Мирко Живковић ПОЛИЦИЈСКО УПОЗОРЕЊЕ КАО ПОСЕБНИ ОБЛИК ДИВЕРЗИОНОГ ПОСТУПКА У ЦИЉУ СПРЕЧАВАЊА ВРШЕЊА КРИВИЧНИХ ДЈЕЛА И ПРЕВАСПИТАВАЊА МАЛОЉЕТНИКА	241
Ивана Радовановић, Данијела Спасић УЛОГА ШКОЛСКОГ ПОЛИЦАЈЦА У ЕТИОЛОГИЈИ И ПРЕВЕНЦИЈИ ЗЛОУПОТРЕБА ДРОГА КОД АДОЛЕСЦЕНАТА	253
Ванда Божић, Жељко Никач, Бобан Симић БОРБА ПРОТИВ ОРГАНИЗОВАНОГ КРИМИНАЛИТЕТА С ОСВРТОМ НА ПЕРМАНЕНТНУ ЕДУКАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ СЛУЖБЕНИКА.....	271
Бранко Лештанин КРИВИЧНОПРАВНИ И КРИМИНАЛИСТИЧКИ АСПЕКТИ КРИВИЧНОГ ДЕЛА НЕДОЗВОЉЕНЕ ТРГОВИНЕ	291

Бојан Марковић, Драган Драгаш, Борислав Бојић ЕВИДЕНТИРАЊЕ КРИМИНАЛА – РАЗЛИЧИТИ АСПЕКТИ.....	309
Далибор Кекић, Милош Миленковић ПРИМЕНА КОНЦЕПТА УПРАВЉАЊА ПРОЈЕКТИМА У ПОЛИЦИЈСКИМ СТАНИЦАМА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ.....	331
Ивана Бодрожих ПОЈАВА И ИСТОРИЈСКИ РАЗВОЈ ИНКРИМИНАЦИЈЕ ТЕРОРИЗМА У НАЦИОНАЛНОМ ЗАКОНОДАВСТВУ	343
Владимир М. Цветковић ИНФОРМИСАНОСТ ГРАЂАНА О НАДЛЕЖНОСТИМА ВАТРОГАСНО-СПАСИЛАЧКИХ ЈЕДИНИЦА У ВАНРЕДНИМ СИТУАЦИЈАМА: ДЕМОГРАФСКИ, СОЦИОЕКОНОМСКИ И ПСИХОЛОШКИ УТИЦАЈИ.....	361
Бојан Митровић, Миливој Допсај, Горан Вучковић, Радивоје Јанковић ЕФЕКТИ „ФУНКЦИОНАЛНОГ МЕТОДА“ ТРЕНИНГА ТОКОМ НАСТАВЕ СПЕЦИЈАЛНОГ ФИЗИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА НА ТЕЛЕСНУ КОМПОЗИЦИЈУ СТУДЕНАТА КРИМИНАЛИСТИЧКО-ПОЛИЦИЈСКЕ АКАДЕМИЈЕ	377
Viktor Sereda SOME ISSUES OF PERFORMANCE IMPROVEMENT OF PUBLIC PROSECUTION IN THE COURT OF UKRAINE UNDER THE RULE OF LAW	403
Владимир Шебек КОНЦЕПТУАЛНЕ ДИЛЕМЕ, ЛИМИТИ И СЛАБОСТИ МОДЕЛА КРИМИНАЛИСТИЧКО-ОБАВЕШТАЈНЕ ДЕЛАТНОСТИ	415
Славиша Крстић АКТИ РУКОВОЂЕЊА БЕЗБЕДНОСНОМ ЗАШТИТОМ ОДРЕЂЕНИХ ЛИЧНОСТИ И ОБЈЕКТА.....	429
Наташа Марковић РЕГУЛИСАЊЕ МАТЕРИЈЕ ОРУЖЈА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ – АНАЛИЗА ЗАКОНА О ОРУЖЈУ И МУНИЦИЈИ ИЗ 2015. ГОДИНЕ	449
Ивана Лукнар ОРГАНИЗАЦИОНА КЛИМА У ПОЛИЦИЈИ	461